

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SECȚIA A DOUA

CAUZA VIRPROD-LUX S.R.L. v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 5067/08)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

18 iunie 2019

Prezenta hotărâre este definitivă, dar poate suferi modificări de formă.

În cauza Virprod-Lux S.R.L. v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), întrunită într-un Comitet compus din:

Egidijus Kūris, *Președinte*,

Valeriu Grițco,

Darian Pavli, *judcători*,

și Hasan Bakırcı, *Grefier adjunct al Secției*,

Deliberând în secret la 28 mai 2019,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 5067/08) depusă împotriva Republicii Moldova de către o companie din statul respectiv, Virprod-Lux S.R.L. („compania reclamantă”), care a sesizat Curtea la 14 decembrie 2007 în conformitate cu Articolul 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”)

2. Compania reclamantă a fost reprezentată de către dl V. Nagacevschi, avocat în Chișinău. Guvernul Moldovei („Guvernul”) a fost reprezentant de către Agentul său din acea perioadă, dl L. Apostol.

3. Compania reclamantă a susținut, în mod particular, că a fost victima unui proces civil inechitabil și a unei lipsiri arbitrare de proprietate.

4. La 6 mai 2011, cererea a fost comunicată Guvernului.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Compania reclamantă, Virprod-Lux S.R.L., este o companie din Republica Moldova.

6. La 13 aprilie 2000 Inspectoratul Fiscal Principal de Stat a aplicat sechestrul asupra unei clădiri deținute de către o companie de stat, compania V., din cauza neîndeplinirii obligațiilor sale fiscale.

7. La 1 octombrie 2000, la cererea Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, clădirea a fost evaluată de o agenție imobiliară la suma de 352,000 de lei moldovenești (MDL).

8. La 29 ianuarie 2001 Departamentul Privatizării și Administrării Proprietății de Stat a vândut clădirea respectivă companiei B. la prețul de

360,500 MDL (aproximativ 29,678 de euro (EUR)), în urma unei licitații publice.

9. La 25 aprilie 2003 compania reclamantă a cumpărat clădirea de la compania B. la prețul de 628,000 MDL (aproximativ 22,053 EUR).

10. La 29 martie 2007 Procuratura Generală a depus o acțiune în justiție, solicitând anularea atât a vânzării clădirii din 29 ianuarie 2001, cât și a tranzacției ulterioare dintre compania B. și compania reclamantă. De asemenea, ea a cerut restituirea clădirii posesorului său inițial, compania V. Motivul pe care s-a bazat Procuratura Generală a fost că evaluarea clădirii, desfășurată de către agenția imobiliară, nu a fost realizată în conformitatea cu prevederile legii. Compania reclamantă s-a opus acțiunii Procurorului General, argumentând, *inter alia*, că aceasta era tardivă.

11. La 21 august 2007 Curtea de Apel Economică a respins cererea Procurorului General din cauza caracterului său tardiv. Instanța a constatat, *inter alia*, că în conformitate cu termenul de prescripție acțiunea Procurorului General nu putea fi inițiată mai târziu de trei ani după ce evenimentele în litigiu au avut loc.

12. La 11 octombrie 2007 Curtea Supremă de Justiție a admis recursul declarat de Procurorul General, a casat hotărârea Curții de Apel Economice și a susținut acțiunea în întregime. Curtea Supremă a considerat că acțiunea Procurorului General viza declararea nulității absolute a contractelor date și că, prin urmare, în conformitate cu Articolul 217 din Codul civil, în vigoare din 12 iunie 2003, nu putea fi limitată în timp. În urma acestei decizii, tranzacțiile din 29 ianuarie 2001 și 25 aprilie 2003 au fost anulate și fiecare parte implicată a fost obligată să restituie celorlalte părți ceea ce au primit în virtutea acelor tranzacții.

13. La 7 decembrie 2007 compania reclamantă a depus o cerere de revizuire împotriva deciziei date, în care a indicat că a desfășurat o expertiză de evaluare a clădirii în litigiu, cu participarea unui expert independent, care a determinat că valoarea ei era de 8,550,000 MDL (aproximativ 511,440 EUR) după îmbunătățirile realizate de compania reclamantă.

14. Între timp, compania reclamantă nu a părăsit clădirea în litigiu, deoarece linia sa de producție era acolo și necesita timp, precum și resurse pentru a găsi o altă clădire potrivită și a-și muta linia de producție.

15. Din moment ce compania V. nu avea nevoie de clădirea în litigiu, compania reclamantă i-a propus, și aceasta a acceptat, să încheie o tranzacție de împăcare potrivit căreia compania V. accepta ca compania reclamantă să dețină clădirea în schimbul a 325,092 MDL (aproximativ 19,328 EUR).

16. La 20 martie 2008, în contextul procedurii de revizuire, Curtea Supremă de Justiție a acceptat cererea părților de a reglementa cauza. Aceasta a confirmat tranzacția de împăcare dintre compania reclamantă și compania V. și, în baza ei, a casat decizia sa anterioară și a respins acțiunea Procurorului General.

17. Nu este clar din materialele cauzei și din observațiile părților dacă după adoptarea deciziei din 11 octombrie 2007 de către Curtea Supremă de Justiție compania B. a restituit companiei reclamante suma obținută în urma tranzacției din 25 aprilie 2003.

II. DREPTUL NAȚIONAL RELEVANT

18. Normele relevante ale Codului civil, în vigoare înainte de 12 iunie 2003, prevedeau:

Articolul 74

„Termenul general pentru apărarea printr-o acțiune a drepturilor încălcate ale unei persoane (prescripția) este de trei ani, iar în litigiile dintre organizațiile de stat, colhozuri și alte organizații cooperatiste și celelalte organizații obștești - de un an.”

Articolul 78

„Instanța judecătorească competentă ... aplică prescripția independent de cererea părților.”

Articolul 83

„Împlinirea termenului de prescripție înainte de intentarea acțiunii constituie un temei pentru respingerea acțiunii.

Dacă instanța judecătorească competentă ... constată, că este întemeiat motivul, pentru care termenul de prescripție a fost depășit, dreptul încălcat va fi apărât.”

19. Normele relevante ale noului Cod Civil, în vigoare după 12 iunie 2003, prevedeau după cum urmează:

Articolul 6. Acțiunea în timp a legii civile

„(1) Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.”

Articolul 217. Nulitatea absolută a actului juridic

„(1) Nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu...”

...

(3) Acțiunea în constatare a nulității absolute este imprescriptibilă. ”

20. Printr-o decizie din 20 aprilie 2005 (cauza nr. 2ra-563/05) Curtea Supremă de Justiție a respins afirmațiile recurentului, bazate pe prevederile noului Cod Civil, din motivul că faptele cauzei se refereau la o perioadă

anterioară intrării în vigoare a noului Cod Civil și, astfel, prevederile vechiului Cod Civil erau aplicabile.

ÎN DREPT

21. Compania reclamantă s-a plâns că procesul în speță nu a fost echitabil, contrar Articolului 6 § 1 din Convenție, care, în măsura în care este relevant, prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

22. De asemenea, compania reclamantă s-a plâns că dreptul său, după cum este garantat de Articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, a fost încălcat în urma procesului. Articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție prevede:

“Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. ADMISIBILITATEA PLÂNGERILOR

23. Guvernul a susținut că compania reclamantă și-a pierdut statutul de victimă, deoarece a încheiat o tranzacție de împăcare cu compania V. și a menținut dreptul de proprietate asupra clădirii. Compania reclamantă și-a exprimat dezacordul și a argumentat că a trebuit să achite pentru clădire încă o dată pentru ca să mențină dreptul de proprietate. Mai mult de atât, încălcarea drepturilor sale nu a fost recunoscută și nu a primit nici o despăgubire pentru acea încălcare.

24. Curtea reiterează că o decizie sau o măsură favorabilă unui reclamant nu este, în principiu, suficientă pentru a-l lipsi statutul de victimă, cu excepția cazului în care autoritățile naționale au recunoscut, în mod expres sau în fond, și apoi au oferit o compensație pentru încălcarea Convenției (a se vedea *Amuur v. Franța*, 25 iunie 1996, § 36, Rapoartele Hotărârilor și ale Deciziilor 1996-III).

25. În prezenta cauză, este adevărat că compania reclamantă a fost capabilă să mențină dreptul de proprietate asupra clădirii. Totuși, acest lucru s-a întâmplat doar după ce a încheiat o tranzacție de împăcare cu compania V. și i-a plătit acelei companii pentru clădire. Cu toate acestea, nu pare ca

autoritățile naționale să fi recunoscut încălcarea drepturilor sale prevăzute de Convenție, sau că ar fi fost oferită vreo compensație pentru dauna cauzată. Obiecția Guvernului trebuie, așadar, să fie respinsă.

26. Curtea consideră că plângerile companiei reclamante ridică probleme de fapt și de drept care sunt suficient de serioase, încât soluționarea lor trebuie să depindă de examinarea fondului, și nici un alt temei pentru declararea lor drept inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară cererea admisibilă.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE

27. Compania reclamantă a declarat că procesul nu a fost echitabil, deoarece instanțele naționale au eșuat în aplicarea termenului de prescripție în conformitate cu normele Codului civil precedent. Drept urmare, Procurorul General a fost capabil să atace cu succes vânzarea clădirii către compania B. după mai mult de șase ani de la desfășurarea vânzării, fără a ține cont de principiul stabilit de Articolul 6 din noul Cod civil (a se vedea paragraful 19 *supra*).

28. Guvernul nu a prezentat observații asupra fondului acestei plângeri.

29. Curtea se referă la jurisprudența sa precedentă, în contextul căreia a afirmat că respectarea cerințelor cu privire la admisibilitate pentru îndeplinirea acțiunilor procedurale constituie un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Rolul jucat de termenele de prescripție este de o importanță majoră atunci când este interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului ca fiind o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante (a se vedea *Dacia SRL v. Moldova*, nr. 3052/04, § 75, 18 martie 2008).

30. Curtea reiterează că nu este sarcina sa de a substitui instanțele judecătorești naționale în procesul de interpretare a legislației naționale. Le revine, în primul rând, autorităților naționale, îndeosebi instanțelor judecătorești, să soluționeze problemele apărute la interpretarea acesteia. Acest principiu se aplică, în special, interpretării de către instanțele judecătorești a prevederilor cu caracter procedural, cum ar fi termenul de prescripție pentru inițierea acțiunilor judecătorești. Sarcina Curții se rezumă la stabilirea faptului dacă efectele unei asemenea interpretări sunt compatibile cu Convenția, în general, și cu principiul securității raporturilor juridice garantat de Articolul 6, în special (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Platakou v. Grecia*, nr. 38460/97, § 37, CEDO 2001-I).

31. În prezenta cauză Curtea a notat că termenul-limită pentru contestarea vânzării din 29 ianuarie 2001, prevăzut de Codul civil în vigoare la acel moment, expirase în 2004. Acest fapt a fost confirmat de Curtea de Apel Economică, care a acceptat obiecția companiei reclamante cu privire la termenul de prescripție (a se vedea paragraful 11 *supra*). Totuși, Curtea Supremă de Justiție a ales să nu respingă acțiunea Procurorului General

potrivit normelor vechiului Cod civil, ci să aplice normele noului Cod civil, care a intrat în vigoare în iunie 2003.

32. Curtea nu contestă puterea Statului de a adopta o legislație nouă care ar reglementa termenii de prescripție în procesul civil. Totuși, aceasta nu înseamnă că este compatibilă cu Convenția aplicarea acelor reguli noi într-o manieră care ar modifica situații juridice devenite definitive urmare a aplicării termenului de prescripție relevant înainte de adoptarea unei asemenea legislații. Admiterea contrariului ar însemna recunoașterea faptului că Statul este liber să ignore un termen-limită și să conteste situații juridice definitive prin simpla recurgere la puterea sa de a adopta legislație nouă după expirarea termenului-limită respectiv (a se vedea *Ipteh SA și alții v. Moldova*, nr. 35367/08, § 35, 24 noiembrie 2009). Curtea a notat că respectiva concluzie pare a fi în concordanță cu Articolul 6 din noul Cod civil, care stabilește că acesta nu poate avea efect retroactiv și „nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior” (a se vedea paragraful 19).

33. În lumina factorilor menționați *supra*, Curtea consideră că a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție în urma admiterii acțiunii Procurorului General pentru anularea tranzacțiilor din 2001 și 2003, contrar principiului securității raporturilor juridice.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

34. Compania reclamantă s-a plâns că decizia prin care acțiunea Procurorului General pentru anularea tranzacțiilor relevante a fost admisă a avut efectul încălcării dreptului la respectarea bunurilor sale, garantat de Articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Guvernul nu a prezentat observații în acest sens.

35. Curtea consideră că compania reclamantă a avut un „bun” în sensul Articolului 1 din Protocolul nr. 1. Ea a constatat că admiterea acțiunii Procurorului General după expirarea termenului-limită general a fost incompatibilă cu principiul securității raporturilor juridice (a se vedea paragraful 33 *supra*). În asemenea circumstanțe, Curtea nu poate decât să aprecieze că admiterea acțiunii Procurorului General a constituit o ingerință nejustificată în dreptul la proprietate al companiei reclamante, deoarece nu a fost menținut un echilibru corect și compania reclamantă a fost nevoită să suporte și să continue să suporte o povară individuală și excesivă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Brumărescu v. România* [MC], nr. 28342/95, §§ 75-80, CEDO, 1999-VII). Precum în *Dacia SRL* (citată *supra*), instanțele naționale nu au oferit nicio justificare pentru ingerința imputată. Rezultă că a avut loc și o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

36. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul material

37. Compania reclamantă a solicitat 35,092.21 euro (EUR) pentru prejudiciul material. Suma solicitată a fost justificată după cum urmează: 20,720.52 EUR pentru banii pe care compania reclamantă a trebuit să-i plătească companiei V. conform tranzacției de împăcare pentru a menține dreptul de proprietate asupra clădirii în litigiu; 1,086.23 EUR pentru taxele achitate în contextul procedurii de executare; 924.08 EUR pentru cheltuielile de judecată; 950.58 EUR pentru onorariul avocatului în contextul procedurilor naționale; și dobânda de întârziere în privința sumelor date până în decembrie 2011.

38. Guvernul a susținut că suma solicitată era nefondată pentru că însăși compania reclamantă și-a asumat costurile respective prin negocierea și semnarea tranzacției de împăcare cu compania V., și că nu era nici o legătură causală între acea sumă și pretinsa încălcare a drepturilor companiei reclamante prevăzute de Convenție.

39. Curtea notează că Guvernul nu a contestat faptul că compania reclamantă a cheltuit sumele date pentru a fi în stare să mențină posesiunea asupra clădirii în litigiu, în urma procesului ce a dus la anularea dreptului său de proprietate. Guvernul nu a adus nici probe pentru a demonstra că compania B. a restituit companiei reclamante banii pe care i-a plătit pentru clădire în ianuarie 2003. În asemenea circumstanțe, Curtea consideră că pretenția companiei reclamante în privința prejudiciului material este întemeiată și o satisface în întregime.

B. Prejudiciul moral

40. De asemenea, compania reclamantă a pretins 10,000 EUR pentru prejudiciul moral.

41. Guvernul a declarat că pretenția era excesivă, și a solicitat Curții să o respingă.

42. Ținând cont de încălcarea constatată *supra*, Curtea consideră că acordarea unei sume pentru prejudiciu moral este justificată în acest caz. Realizând o apreciere pe o bază echitabilă, Curtea acordă companiei reclamante 2,000 EUR în privința prejudiciului moral.

C. Costuri și cheltuieli

43. De asemenea, compania reclamantă a solicitat 1,610 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate în fața Curții.

44. Guvernul a declarat că suma era excesivă, și a solicitat Curții să respingă pretenția.

45. Curtea reiterează că pentru ca costurile și cheltuielile să fie acordate în baza Articolului 41 din Convenție, trebui să fie stabilit faptul dacă au fost în mod necesar și real angajate, și dacă au fost rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, CEDO 2004-III).

46. În prezenta cauză, luând în considerare documentele de care dispune, Curtea consideră că este rezonabil de acordat suma solicitată în întregime.

D. Dobânda de întârziere

47. Curtea consideră ca fiind adecvat ca rata dobânzii de întârziere să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, la care trebuie să fie adăugate trei puncte procentuale.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție;
3. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că Statul reclamat trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni, următoarele sume, care urmează să fie convertite în moneda Statului reclamat la rata aplicabilă la data achitării:
 - (i) 35,092.21 EUR (treizeci și cinci de mii nouăzeci și doi de euro și douăzeci și unu de cenți), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciul material;
 - (ii) 2,000 EUR (două mii de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciul moral;
 - (iii) 1,610 EUR (o mie șase sute zece de euro) plus orice taxă care poate fi percepută de compania reclamantă, pentru costuri și cheltuieli,
 - b) că, la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la plată, aceste sume se majorează la o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene,

aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge*, în unanimitate, restul pretențiilor companiei reclamante cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză, comunicată în scris la 18 iunie 2019, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Hasan Bakırcı
Grefier adjunct

Egidijus Kūris
Președinte